

Aleksandra Urban

KONCEPCJA OSOBOWOŚCI BOHATERA POZYTYWNEGO W POWIEŚCI BORYSA WASILJEW NIE STRZELAJCIE DO BIAŁYCH ŁABĘDZI

Powieść Borysa Wasiljewa *Nie strzelajcie do białych łabędzi* (*He стреляйте в белых лебедей*, 1973) w dość skromnych jak dotąd materiałach, poświęconych twórczości pisarza, prezentowana jest zazwyczaj jako jeden z pierwszych utworów najnowszej literatury rosyjskiej świadomie podejmujących tematykę ekologiczną. Jednakże pogląd ten zdecydowanie zawęża zagadnienie problematyki powieści i wydaje się uzasadniony o tyle, o ile humanizm ekologiczny, rozumiany jako „wrażliwość na piękno przyrody, świadomość łączności człowieka z naturą, odpowiedzialność i szacunek dla wszelkich form życia”¹, pełni w powieści funkcję podrzędną wobec nadrzędnej idei, jaką stanowi próba stworzenia pozytywnego bohatera² – wewnątrz „pięknego” człowieka. W ten sposób utwór Wasiljewa staje się współczesną transformacją myśli Fiodora Dostojewskiego, a jego bohater – Jegor Połuszkin, uwspółcześnionym wizerunkiem tytułowego bohatera *Idioty*.

Idea powieści zostaje wyrażona już w pierwszych słowach odautorskiego wstępu: „Егор был единым, потому что всегда оставался самим собой. [...] И поступал не по соображениям ума, не с прицелом, не для одобрения свыше, а так, как велела совесть”³ i kontynuowana jest w replikach samego bohatera: „Я хочу, чтоб ласково всем было, вот. Чтоб солнышка всем теплого вдосталь, чтоб дождика мягкого в радость, чтоб травки-муравки в удовольствие полное. [...] Радости чтоб поболее. Для радости да для веселия души человек труд свой производить должен”⁴ lub: „Доброе дело радости просит, а не угрюмства. Злоба злобу плодит – это мы часто

¹ B. Ż e j m o, *Humanizm ekologiczny w twórczości współczesnych rosyjskich pisarzy „wiejskich”*, „Slavia Orientalis” 1998, nr 4, s. 601.

² *Bohater pozytywny* pojmowany jest tu nie jako typ bohatera wprowadzony do literatury na skutek dychotomicznego podziału bohaterów na pozytywne i negatywne w dobie realizmu socjalistycznego, lecz jako „bohater wzorcowy”.

³ Б. В а с и л ь е в, *Не стреляйте в белых лебедей*, Ленинград 1981, s. 5.

⁴ *Ibidem*, s. 39.

вспоминаем, а вот что от добра добро родится – это не очень. А ведь это и есть главное”⁵.

Sumienie, bezinteresowna życzliwość, poświęcenie, szacunek dla pracy oraz umiłowanie naturalnego piękna przyrody jawią się więc głównymi wyznacznikami życiowej drogi Jegora. Jednak owe ogólnoludzkie wartości w warunkach świata przedstawionego powieści Wasiljewa pozbawione zostają swego uniwersalnego uzasadnienia i stanowią główne ogniwo konfliktów głównego bohatera z otoczeniem.

Etyczna definicja ideału moralnego mówi m. in.: „Byt jednostki określa się poprzez zrozumienie przez nią pojęć dobra i zła, sprawiedliwości, szczęścia i sensu życia oraz poprzez umiejętność urzeczywistniania ich w konkretnych sytuacjach życiowych”⁶. Jegor Połuszkin buduje najprostsze definicje tych pojęć: dobro rozumie jako uczciwość, szacunek, rzetelność – tak wobec ludzi, jak i wobec powierzonych mu obowiązków i zadań, za sprawiedliwe uważa jednakowe dla wszystkich istot prawo do życia i rozwoju. Takie pojmowanie harmonii ukierunkowuje przejawy jego ludzkiej działalności zmierzające ku zapewnieniu szczęścia ogólnego.

Ideał ten mógłby spełnić się w rodzimym kołchozie Jegora, gdzie nie żył on dostatnio, lecz mimo wszystko otoczony szacunkiem, zaufaniem i miłością. Jednak za namową żony Połuszkin decyduje się opuścić rodzinne strony, widząc w tym szansę zapewnienia rodzinie lepszego bytu i dogodniejszych warunków pełnego rozwoju dzieci poprzez możliwość obcowania ze zdobyczami kultury i cywilizacji niedostępnymi w rodzinnym siole. Wykonywany przez Jegora zawód cieśli zdaje się tylko potwierdzać trafny wybór nowego miejsca zamieszkania, gdzie przy wyrębie lasu i budowie nowego osiedla liczy się każda para zdolnych do pracy rąk.

Niestety, właśnie praca, która według Połuszkin powinna dawać radość i satysfakcję, zapewniać poczucie dobrze spełnionego obowiązku i służyć dobru ogółu, staje się jego udręką, zapoczątkowując tragiczne w skutkach wypadki. Solidność i fachowość Jegora stają w sprzeczności z „priorytetami socjalistycznego budownictwa”; o wartości pracy nie stanowi jakość wykonawstwa, lecz hasła rekordu progresywnego: wypełnienie planu i przekroczenie normy.

Połuszkin, nie uświadamiając sobie jeszcze tego, iż nie pracuje dla dobra ludzkiego, lecz dla potrzeb statystyk, stara się bronić swoich racji, co owocuje kolejnymi utratami posady. Jego wiara w pożytek płynący z pracy, poddana zostaje próbie, z której bohater wychodzi moralnym zwycięzcą, nawet wtedy, gdy dobrowolnie sam opuszcza ostatnią z brygad, narażając rodzinę na zubożenie, ale pozostając w zgodzie z własnym sumieniem.

Sumienie, grające dotąd w życiu Połuszkin rolę surowego sędziego, zmuszającego bohatera do ciągłej i bezwzględnej odpowiedzialności przed samym sobą, w tym przypadku nabiera nowego znaczenia, spełniając w powieści również inną funkcję

⁵ *Ibidem*, s. 155.

⁶ Л. А. Попов, *Этика*, Москва 1998, s. 90 (tłum. własne – A. U.).

etyczną, wynikającą zresztą z samej jego definicji. Według L. Popowa, sumienie „zdolne jest wspierać jednostkę w przypadkach, gdy jest ona narażona na niezаслужоные krzywdy, zniewagi i oszczerstwa. Sumienie stymuluje całe życie duchowe, stanowi nad wyraz ważny »mechanizm« umacniania dobra i sprawiedliwości, [...] każe człowiekowi działać, wypełniać to, co słuszne tu i teraz”⁷. Toteż bohater Wasiljewa nie poddaje się, poszukując i znajdując nowe zajęcie, które wydaje się w obiecujący sposób odmieniać pasmo dotychczasowych niepowodzeń.

Nowa praca pomocnika-konserwatora w wypożyczalni sprzętu wodnego umożliwia Jegorowi obcowanie z naturą, gwarantując wewnętrzny spokój, co sprawia, że czerpie on pełne zadowolenie z wykonywanych obowiązków. Stwarza ona jednocześnie sposobność do ujawnienia się twórczej postawy głównego bohatera, rozpatrywanej w kategoriach estetycznych jako szczególnie przejaw wewnętrznego piękna⁸. Twórcza postawa Połuszkina znajduje odzwierciedlenie w najdrobniejszych przejawach jego działalności związanej z pracą zarobkową. Swoisty twórczy akt stanowi nawet remont łodzi, kiedy to starannie dobiera on odcienie farb, poświęcając jednakową uwagę i wiośłom, i innym – wydawać by się mogło – mało istotnym detalom:

Три дня лодки в голубой колер приводил. Какие там восемь часов – пока работалось, не уходил. [...] В два слоя краску накладывал, сопел, язык высовывал – от удовольствия. Пока лодки сохли, за весла принялся. Здесь особо старался: красный цвет поспешаловки не любит. Переборщишь – в холод уйдет, в густоту; недоборщишь – в розовый ударится. А цвет Егор чувствовал: и малярить приходилось, и нутро у него на цвета настроено было особо... [...] и вышло, как хотел⁹.

Uwieńczeniem twórczych poczynań Jegora był pomysł zastąpienia bezdusznych czarnych numerów, którymi oznaczane były łódki, wielobarwnymi, żywymi symbolami – wizerunkami świata zwierzęcego i roślinnego, które by ożywiły przystań, sprawiając przyjemność turystom. Jegor spełnia swój zamiar natychmiast. Pracuje długo, starannie i z pasją, wiedząc, iż sprawi radość nie tylko sobie i przełożonemu, ale i tym wszystkim, którzy odwiedzą przystań w poszukiwaniu wypoczynku, odprężenia, rozrywki:

– Оживление, – пояснил Егор. – Номер – он что такое? Арифметика он голая. Черное на голубом – издалека-то и не разберешь. [...] А тут картинка на носу: гусенок. Человек сразу гусенка углядит.

⁷ *Ibidem*, s. 74.

⁸ Znacznymi zagadnienia I. W o j n a r (*Eseje o pięknie*, Warszawa – Kraków 1988, s. 190-192) twierdzi: „Studia nad psychologią rozwoju jednostki uznają ekspresję artystyczną za ważny dokument osobowości. [...] Dziś wracamy do szerokiego ujmowania twórczości jako postawy ludzkiej manifestującej się w działaniach różnego typu. [...] Nie jest prawdą, że artysta to szczególnie gatunek człowieka, a jest natomiast prawdą, że każdy człowiek może być swoistym rodzajem artysty. [...] W niektórych językach istnieją nawet dwa odrębne terminy, z których jeden oznacza działalność potwierdzoną zrealizowaniem dzieła, drugi akcentuje pewien sposób życia i działania twórczego... (ang. *creation i creativity*)”.

⁹ Б. В а с и л ь е в, *op. cit.*, s. 26-27.

Вместо казенных черных номеров на небесной сини лодок были ярко намалеваны птицы, цветы и звери: гусенок, щенок, георгин, цыпленок. Егор выписал их броско, мало заботясь о реализме, но передав в каждом рисунке безошибочную точность деталей [...].

– Вот и радостно всем станет, – живо продолжал Егор. – Я – на цыпленке, а ты, скажем, на поросенке. Ну-ка, догоняй! Соревнование¹⁰.

W ten sposób postawa Jegora staje się niejako potwierdzeniem najnowszych badań uczonych, którzy „do elementów postawy twórczej [...] włączają [...] wolność, spontaniczność, bystrość, zdolność do samoakceptacji i samorealizacji, twórcze »otwieranie się« ku drugiemu człowiekowi»¹¹. Niestety, rzeczywistość powieściowa i w tym przypadku prowadzi głównego bohatera do konfliktu z otoczeniem, nieprzyjmującym jakichkolwiek przejawów naruszania sztywno przyjętych zasad i norm. Miejsce rysunków Jegora na powrót zajmują na łodziach bezduszne numery, on zaś zyskuje miano niebezpiecznego dla społeczeństwa fantasty.

Wracając do pojęcia humanizmu ekologicznego, należy podkreślić jego rolę w procesie odbioru wizerunku głównego bohatera powieści *Nie strzelajcie do białych łabędzi* jako ideału bohatera pozytywnego. Niewątpliwie za najbardziej znaczący dla tego aspektu powieści uznać należy pojawiający się w niej dwukrotnie motyw mrowiska. W obu przypadkach Jegor Połuszkin występuje jako obrońca zagrożonej przez działalność człowieka społeczności mrówek: „Он был очень горд [...] собственной инициативой, которая позволила в неприкосновенности сохранить муравейник, случайно попавший в колею коммунального строительства. [...] Жалко мурашей-то: семейство, детишки, место обжитое»¹², potwierdzając tym samym swoją postawę zgodną ze wspomnianą tezą humanizmu ekologicznego, postulującą równość wszelkich form życia w przyrodzie i szacunek dla nich. Jednak i na tej płaszczyźnie, mimo usilnych starań, bohater ponosi klęskę, będąc dwukrotnie świadkiem zagłady mrowiska: po raz pierwszy w związku z planowaną budową, kolejny raz wskutek bezmyślnego kaprysu turystów. Brutalna ingerencja człowieka w środowisko naturalne, której był świadkiem, usankcjonowana hasłem: „Человек – царь природы. Покоритель и завоеватель»¹³ – tylko utwierdza Jegora w słuszności obranej drogi i mobilizuje wszystkie jego siły do walki ze skutkami długoletniej degradacji przyrody w najbliższym otoczeniu, czemu sprzyja także powołanie go na stanowisko leśniczego w rezerwacie masywu Czarnego Jeziora.

Nieoczekiwany awans Jegora wzbudza nieufność i zazdrość. Połuszkin jednak nie zamierza wykorzystywać powierzonego mu stanowiska dla osobistych korzyści, widząc w nim nareszcie szansę pełnej realizacji swych idei, ukierunkowanych na dobro ogólnoludzkie. Wraz z synem Kolą przenosi się na wiele tygodni do leśnego szałas, po-

¹⁰ *Ibidem*, s. 28.

¹¹ I. W о j н а г, *op. cit.*, s. 194.

¹² Б. В а с и л ь е в, *op. cit.*, s. 17-18.

¹³ *Ibidem*, s. 37.

rządkuje rezerwat, oznacza miejsca biwakowe, wreszcie poprzez wierszowane postania rozmieszczone w lesie na drewnianych tablicach przemawia do turystów, by zapobiegać ich destrukcyjnej działalności, wynikającej zazwyczaj z niewiedzy i braku doświadczenia w bezpiecznym dla niej obcowaniu z naturą:

Я – муравей.
 Я – житель лесной,
 и дом мой стоит
 под высокой сосной.
 Ты мимо пройди
 и не трогай его,
 нам больше не надо
 от вас ничего¹⁴.

Wtedy właśnie po raz pierwszy inicjatywa i wysiłki Połuszkinia zostają zauważone i docenione przez zwierzchników, co owocuje zaproszeniem go na krajowy zjazd wzorowych gajowych, podczas którego na szerokim forum w sposób najprostsz i najbardziej wyrazisty zarazem bohater określa swoje credo, pragnąc zaszczeić je wśród słuchaczy, uświadomić i upowszechnić zapomniane prawdy:

Все мы в одном доме живем, да не все хозяева. [...] С одной стороны вроде учат: природа – дом родной. А что с другой стороны имеем? А имеем покорение природы. А природа, она все куда терпит. Она молчком умирает, долголетно. И никакой человек не царь ей, природе-то. Не царь, вредно это – царем-то зваться. Сын он ее, старший сыночек. Так разумным же будь, не вгоняй в гроб маменьку¹⁵.

Wówczas też dojrzeła w bohaterze idea będąca zwieńczeniem jego całej dotychczasowej działalności, a zarazem spełnieniem życiowych marzeń. Postanawia on przywrócić dawną świetność i sławę Czarnemu Jezioru, niegdyś zwanemu Łabędzim ze względu na licznie zamieszkujące ten teren ptactwo, z chlubą dostarczane na carski stół. W tym celu, nie namyślając się wiele, za pieniądze powierzone przez bliskich i sąsiadów zakupuje on w ogrodzie zoologicznym cztery łabędzie, które mają zapoczątkować przełom w historii rezerwatu. Kiedy już wydawać by się mogło, iż ideał leżący u podstaw koncepcji ideowej powieści, zostanie w pełni zrealizowany, a życiowe dzieło głównego bohatera uwieńczone długo oczekiwany, zasłużonym sukcesem, zostaje on poddany kolejnej próbie, której skutki okazują się tyleż tragiczne, co nieprzewidywalne. Połuszkin ginie, stając w obronie zagrożonych łabędzi przeciw tym samym bezwzględny m turystom, którzy wcześniej przyczynili się do zagłady mrowiska. Pozostając wiernym swoim zasadom i do końca wypełniając nałożone nań obowiązki, Połuszkin spełnia najwyższą z ofiar – poświęca siebie. Bohater Wasiljewa ponosi swą ostatnią klęskę, przegrywając wobec ślepego okrucieństwa i ludzkiej bezmyślności.

¹⁴ *Ibidem*, s. 131.

¹⁵ *Ibidem*, s. 155.

Należy zauważyć, iż wykorzystanie w powieści takich właśnie symboli świata zwierzęcego, jak mrówki czy łabędzie, nie jest z pewnością przypadkowe, ale silnie motywowane przez tradycję i symbolikę europejską. Broniąc mrowiska, znający doskonale zwyczaje panujące w przyrodzie Jegor broni życia istot uosabiających takie wartości, jak pilność, trud, gospodarność, wiedza, porządek itd., a więc bliskie jemu samemu i jednocześnie niezbędne dla poprawnego funkcjonowania życia społecznego, którego dopełnienie stanowić powinno naturalne piękno, czystość, doskonałość, szlachetność, a więc – wartości nawiązujące bezpośrednio właśnie do symbolu białego łabędzia¹⁶. W ten sposób tytuł powieści *Nie strzelajcie do białych łabędzi* przybiera wyraz dramatycznego apelu, wezwania do walki o wartości najwyższe, które w materialistycznym świecie stara się chronić i pielęgnować główny bohater utworu, dzięki czemu niewątpliwie pretenduje on do miana bohatera pozytywnego pojmowanego jako człowiek wewnątrznie, duchowo piękny.

Jak zostało zasygnalizowane już wcześniej, powieść Wasiljewa *Nie strzelajcie do białych łabędzi* stanowi swoistą transformację dzieła Dostojewskiego *Idiota*, na co wskazuje szereg bezpośrednich i pośrednich analogii, łączących oba utwory. Za najistotniejszą z nich niewątpliwie uznać należy wspólną ideę obu powieści, którą jest dążenie do stworzenia obrazu bohatera pozytywnego, który „łączyłby w sobie pierwiastki realne, życiowe z wysokimi, idealnymi zasadami moralnymi”¹⁷. Podporządkowanie obu utworów tej samej idei jest czytelne nawet mimo różnic leżących u podstaw zamysłu autora: ideał Dostojewskiego wyrasta bowiem z przesłanek religijnych i motywowany jest zasadami wiary chrześcijańskiej, podczas gdy idea bohatera pozytywnego Wasiljewa generowana jest przez refleksję ogólnohumanistyczną i znajduje poparcie w założeniach etyki ekologicznej.

Liczne analogie dostrzegalne są właśnie w kreacji głównych bohaterów tych utworów, księcia Lwa Myszkinia i cieśli Jegora Połuszkinia oraz w ich usytuowaniu w świecie przedstawionym. Osobowości obu bohaterów zostają ukształtowane z dala od cywilizacji, w bliskim kontakcie z naturą; obaj porzucają swe środowisko, a zmiana przez nich miejsca zamieszkania w obu przypadkach zapoczątkowuje konflikt z otoczeniem, przy czym właśnie ten fakt rozpoczyna akcję obu utworów, a o przeszłości bohaterów dowiadujemy się jedynie poprzez retrospektywne refleksje narratora bądź ich własne wypowiedzi.

Zarówno Myszkin, jak i Połuszkin już od pierwszych zdań powieści dają się poznać jako postaci stanowiące jawne przeciwieństwo pozostałych bohaterów utworu. Obaj nie kierują się w życiu przesłankami rozumowymi, lecz uczuciami, sercem, intuicją; łączą w sobie dziecięcą naiwność i wewnętrzną harmonię; obaj przedkładają dobro innych nad własne, taką samą troską otaczając wszelkie inne żywe istoty. Marzą również o globalnym pojednaniu ludzi poprzez ich moralne odrodzenie, ku czemu dążą

¹⁶ Zob. W. K o p a l i ń s k i, *Słownik symboli*, Warszawa 1990, s. 209, 237.

¹⁷ Г. М. Ф р и д л е н д е р, *Реализм Достоевского*, Москва-Ленинград 1964, s. 219.

poprzez przekazanie im własnych doświadczeń oraz poprzez nieustającą gotowość niesienia pomocy wszystkim potrzebującym.

Tymczasem, jak stwierdza w monografii poświęconej twórczości Dostojewskiego Georgij Fridlender, „każde zetknięcie Myszkińa z innymi bohaterami przeobraża się w dramatyczną kolizję, w konflikt, w którym Myszkiń poprzez swoje zachowanie obnaża fałsz i niesprawiedliwość porządków społecznych i moralnych norm”¹⁸, a jego „ingerencja w losy otaczających go ludzi nie tylko nie może w nich niczego zmienić, lecz przeciwnie – jeszcze bardziej komplikuje ich życie”¹⁹. Podobnie rzecz się ma i z Połuszkiniem, choć negatywne skutki jego poczynań zazwyczaj zawężają się do kręgu ludzi mu najbliższych (żony i syna), podczas gdy ingerencja księcia obejmuje szersze kręgi społeczne, przedstawione głównie poprzez rodziny Jępanczyńów i Iwołginów.

W zachowaniu tych bohaterów podkreślić należy także bliską im obu zdolność do samopoświęcenia na rzecz innych, co w obu utworach prowadzi do tragicznych konsekwencji: w pierwszym – kończy się chorobą psychiczną głównego bohatera, w drugim – jego śmiercią.

Cytowany wyżej badacz twórczości Dostojewskiego za istotne z punktu widzenia charakterystyki księcia Myszkińa uważa jego zdolności kaligraficzne, które – według niego – akcentują „właściwy dla księcia pietystyczny stosunek do wszelkiej działalności ludzkiej, umiejętność odkrywania nawet w błahych, codziennych zajęciach ich poetyckiej strony”²⁰. Analogiczny zabieg stosuje w swojej powieści Wasiljew, obdarzając Połuszkina podobnymi właściwościami, określanymi przez nas jako przejawy jego postawy twórczej. Korzysta on również i z innych form charakterystyki głównego bohatera spotykanych wcześniej u Dostojewskiego. Najlepiej ilustruje to charakterystyka bezpośrednia wyrażona poprzez repliki pozostałych bohaterów powieści. Tak więc Myszkiń, który ze swoimi zasadami i wymaganiami wobec życia i ludzi wykracza zdecydowanie poza obowiązujące w jego środowisku normy moralne, określany jest w nim jako „тих”, „чудак”, wreszcie – „идиот”. Podobnie charakteryzuje Połuszkina jego otoczenie, w którym funkcjonuje on jako „бедоносец”, „глупой”, „юродивый”, „божий недогляд” itd.

Obaj pisarze naznaczają swoich bohaterów również pewną ułomnością, objawiającą się zazwyczaj w ważnych dla nich sytuacjach życiowych. W przypadku Myszkińa jest to epilepsja, której ataki poprzedzają jego najważniejsze decyzje i przedsięwzięcia. Słabość Połuszkina bliższa jest współczesnym realiom i przejawia się absolutnym brakiem odporności bohatera na alkohol, którego nawet minimalne dawki, silnie oddziałując na jego organizm, doprowadzają go do nienaturalnych, brzemiennych w zgubne skutki zachowań.

¹⁸ *Ibidem*, s. 224.

¹⁹ *Ibidem*, s. 252.

²⁰ *Ibidem*, s. 268.

Na uwagę zasługują także nazwiska bohaterów, które oprócz pewnego podobieństwa brzmieniowego wykazują również zbieżność semantyczną poprzez odniesienie do nazw przedmiotów (*полушка*) czy istot (*мышь*), zajmujących w hierarchii właściwych sobie grup zjawisk (monet i zwierząt) mało znaczącą, niemalże znikomą pozycję, i przez to w sposób aluzyjny, zakamuflowany wskazują na miejsce właścicieli obu nazwisk w hierarchii społeczeństw, w których funkcjonują.

Powyższe przykłady, choć nie wyczerpują wszystkich łączących te dwa utwory analogii, skłaniają do wniosku, iż wspólnym, osiągniętym w pełni przez obu autorów celem była refleksja o pięknie rozumianym jako stan ludzkiej duszy, pozostającym w głębokiej sprzeczności ze światem realnym, z rzeczywistością, przez co wywołującym współczucie i w ten sposób oddziałującym na czytelnika. W obu utworach wyrażone zostały wyobrażenia pisarzy o ideale bohatera pozytywnego. O ile jednak ideał Dostojewskiego ponosi klęskę absolutną, nie pozostawiając po sobie niczego: rodziny, idei ani następców, to utwór Wasiljewa tchnie pewną nadzieją, pozwala patrzeć optymistycznie w przyszłość, w której rozpoczęte przez Jegora dzieło niewątpliwie znajdzie kontynuatora w osobie jego syna Koli, spadkobiercy jego duchowej spuścizny, co uwydatnione zostaje wprost w zamykającej powieść refleksji odautorskiej: „А Черное озеро так и осталось Черным. Должно быть, теперь уж до Кольки”²¹.

Александра Урбан

**КОНЦЕПЦИЯ ЛИЧНОСТИ ПОЛОЖИТЕЛЬНОГО ГЕРОЯ В РОМАНЕ БОРИСА ВАСИЛЬЕВА
НЕ СТРЕЛЯЙТЕ В БЕЛЫХ ЛЕБЕДЕЙ**

Резюме

В статье рассматривается образ главного героя романа Б. Васильева *Не стреляйте в белых лебедей* как положительного героя, прекрасного человека, концепция личности которого вытекает из принципов экологического гуманизма.

Автор статьи находит также некоторые параллели между персонажем Васильева и главным героем романа Ф. М. Достоевского *Идиот*.

²¹ Б. Васильев, *op. cit.*, s. 168.